

Liturgia, spoločenstvo, svedectvo a služba našej Cirkvi

vo štvrtok 12. novembra 2020
na RKCMBF UK Bratislava,
Aula Benedikta XVI.

Zámer a bližší popis konferencie je na
www.frcth.uniba.sk

Abstrakty príspevkov online konferencie SSKT 12. novembra 2020

Biblická teológia a patristika (4)

prof. ThDr. Pavol Farkaš, PhD. (RKCMBF UK Bratislava)

Znamenie spoločenstva – koinónia – v texte Gal 2,9 vo svetle petro-pavlovského dialógu

Cieľom príspevku bude interpretácia textu Gal 2,9 na základe výsledkov bádania renomovaných exegetov a biblistov. Skúmaný text je vhodné chápať v kontexte celého listu, prípadne ďalších pavlovských spisov, ale hlavne v súvislosti s vlastným autobiografickým svedectvom apoštola Pavla o návšteve v Jeruzaleme, ako aj v súvislosti s tzv. kontroverziou v Antiochii.

Doc. ThDr. Branislav Kl'uska, PhD. (PF KU Ružomberok)

Vernosť pravde ako riešenie krízy nejednotnej Cirkvi: Vízia Prvého Jánovho listu

Súčasná doba je charakterizovaná ako postfaktuálna, postpravdivá. Spochybnenie platnosti pravdy, objektívnych faktov vedie často k spolarizovaniu spoločnosti. Jednotlivé stránky sporu pritom často argumentujú nie na základe faktov, ale na základe manipulovanej argumentácie a falošných údajov. Táto polarizácia spoločnosti preniká aj do náboženského diskurzu a spoločenstva Cirkvi, ktoré je nejednotné a rozpoltené. Táto skúsenosť Cirkvi však nie je nová. Prvý Jánov list odzrkadľuje skúsenosť Cirkvi rozdelenej, rozpoltenej a práve takémuto cirkevnému spoločenstvu predkladá ako riešenie krízy vernosť pravde. V príspevku sa zameriam na teologickú interpretáciu textov 1 Jn, v ktorých je obsiahnutý motív pravdy a na ich základe sa budem snažiť ukázať vernosť pravde ako antidotum na krízu Cirkvi.

ThDr. Ing. Jozef Jančovič, PhD. (RKCMBF UK Bratislava)

Piliere cirkevného spoločenstva posledných dní v Sk 2,42-47 vo svetle judaizmu Druhého chrámu

V prvom súhrne charakterizujúcom život jeruzalemskej komunity veriacich v Sk 2,42-47 zrodenej na Turíce, nachádzame verše prekvapujúcej hĺbky. Prezentujú *status* spoločenstva a jeho štyri piliere: učenie apoštolov, bratské spoločenstvo, lámanie chleba a modlitby (v. 42), ktoré sa dajú vnímať v kontinuite s piliermi judaizmu Druhého chrámu: Zákon (*torá*), bohoslužba (*'avodá*) a skutky milosrdenstva (*gemilút chasadím*). Príspevok skúma jednak zakorenenie a zhody komunity s judaizmom a tiež zjavné odlišnosti oproti nemu v snahe poskytnúť impulzy do aktuálnych polemík v našej Cirkvi v duchu hermeneutiky reformy či napredovania Cirkvi, ktorá je *semper reformanda secundum verbum Dei*.

prof. ThLic. Miloš Lichner SJ, D.Th. (TF TU Bratislava)

Analýza ekleziologických aspektov encykliky pápeža Františka Fratelli tutti z pohľadu vybraných ranocirkevných autorov.

V najnovšej encyklike Sv. Otca Františka *Fratelli tutti* je v druhej kapitole exegéza podobenstva z Lk 10,29-37 O dobrom Samaritánovi. Tá je kľúčom k pochopeniu celej encykliky. Pápež František v tejto encyklike ponúka nielen interpretáciu podobenstva, ale aj jeho aplikáciu na Cirkev v súčasnej dobe. Príspevok ponúka analýzu tohto evanjeliového podobenstva u vybraných ranocirkevných autorov.

Systematická teológia (4)

prof. Dr. theol. Gloria Braunsteiner, PhD. (TF TU Bratislava)

Sensus fidei Božieho ľudu - zabudnutá dimenzia v Cirkvi?

Druhý vatikánsky koncil zdôrazňuje v konštitúcii *Lumen gentium* rovnakú dôstojnosť Božích detí, ktoré sú ako Boží ľud spoločne povolané k svätosti. Tato životná premena sa uskutočňuje skrze vieru, v ktorej rastie Boží ľud v spoločnom dialógu v rôznych povolaniach: služobným a všeobecným kňazstvom. Zmysel pre vieru, *sensus fidei*, je témou jedného z posledných dokumentov Medzinárodnej teologickej komisie z roku 2014, a poskytuje možnosť k reflexii o tom, ako možno toto učenie Cirkvi v duchu Koncilu aplikovať na službu laikov v Cirkvi, aby sa stalo živým prameňom novej evanjelizácie.

prof. ThDr. Anton Adam, PhD. (RKCMBF UK Bratislava)

Teologálna čnosť viery pri prijímaní sviatosti kresťanskej iniciácie

Pápežská teologická komisia začiatkom marca 2020 publikovala dokument s názvom *Vzájomnosť (reciprocita) medzi vierou a sviatosťami v sakramentálnej ekonómii*. Vzťah viery a jednotlivých sviatostí bol vždy predmetom nielen teologického bádania, ale predovšetkým teologicko-pastoračnej praxe. Súčasná doba si vyžaduje, aby sme jasne poukázali na kontext osobnej viery prijímateľa iniciačných sviatostí, ktoré ho nielen privádzajú v službe Cirkvi ku Kristovi, ale vyžadujú aj verné plnenie stavovských povinností. Nie je tajomstvom – aj keď sa mnohí takémuto konštatovaniu bránia, že je veľa takých ľudí, ktorí majú účasť na prijímaní sviatostí bez osobnej viery. Príspevok chce byť orientovaný dogmaticko-pastorálne.

ThDr. Ing. Vladimír Thurzo, PhD. (RKCMBF UK Bratislava)

Morálne rozhodovanie a teleologizmus

Príspevok na pozadí jedného konkrétneho prípadu vážneho morálneho rozhodovania, vo svetle encykliky *Veritatis splendor* systematicky pojednáva o teleologizme a rozhodovaní vykonávané v jeho duchu. I keď nejde o nový a pomerne rozšírený morálny systém, v slovenskom prostredí je málo teoretických analýz, ktoré by sa ním hlbšie zaoberali. V praxi a najmä vo vážnych morálnych otázkach, ktoré sa týkajú života, je však morálne rozhodovanie či už v duchu konzekvenencializmu alebo proporcionalizmu, nielen väčšinovo rozšírené, ale najmä presadzované ako správne.

prof. ThDr. Jozef Krupa, PhD. (RKCMBF UK Bratislava)

Vedecká diskusia ako hybná sila odstránenia svojvoľnosti v liturgii

Autor reaguje na výzvu organizátorov konferencie v diskusii hľadať riešenie konkrétnych problémov tým, že v úvode príspevku načrtne význam vedeckého dialógu ako nenahraditeľného prvku rozvoja teologickej vedy a ponúkne svoje tézy na skvalitnenie prežívania katolíckej liturgie latinského obradu v niektorých oblastiach. Pri téme nenáležitého záujmu mladých kňazov o mimoriadny obrad svätej omše, latinčine ako bohoslužobnom jazyku, požehňávania prítomných počas svätého prijímania, rozdávania hostií nekonsekrovaných vo sv. omši, častej absencii slávenia svätej omše za účasti detí a požehňávania olejom svätého Šarbela, svätej Filomény a iných navrhuje odstrániť svojvoľnosť v konaní kňazov a laikov v liturgii poukazom na smernice Cirkvi a vyjadrenia renomovaných autorov v danej oblasti, ktoré v prednáške predkladá.

Praktická teológia (8)

ThDr. Anton Ziolkovský, PhD. (RKCMBF UK Bratislava)

Ako koronakríza ovplyvňuje život Cirkvi. Teologicko-pastoračná analýza

Niektoré dejinné udalosti majú taký celospoločenský a kultúrny presah, že ich dopady menia spôsob fungovania spoločnosti a optiku ľudí, akou spoločenský život hodnotia. Epidémia koronakrízy pre svoj globálny charakter spĺňa kritéria, aby sa naplno ukázal jej hermeneutický rozmer. Katolícka cirkev je stabilnou inštitúciou, ale táto kríza kvôli jej dlhému trvaniu a mimoriadnych prostriedkoch, ktoré sa stávajú bežnou súčasťou pastorácie, sa stala katalyzátorom niektorých vnútorných procesov v tomto spoločenstve. Aj tu sa potvrdzuje stará pravda, že pevnosť sa osvedčuje pri veľkej záťaži. Z tohto dôvodu sa dá konštatovať, že testom efektivity a stálosti prechádzajú nástroje pastoračného života, ale aj niektoré typy teológií. Vo svojom príspevku si všimnem základné charakteristiky novej situácie v cirkevnom prostredí, ich prednosti a slabiny a najmä možný dopad na dlhodobý život cirkevného spoločenstva.

Doc. ThDr. Róbert Sarka, PhD. (PF UK Ružomberok)

Nové zjavenia a channeling ako pastoračný problém

Prednáška sa zameria na rozšírené tzv. nové zjavenia v rámci Katolíckej cirkvi a definovanie o aký typ zjavenia ide a ako ho kontaktéri prijímajú. Pokúsi sa rozlíšiť rozličné formy nových zjavení ako životopisy Ježiša u katolíckych vizionárov, channelingové posolstvá, a ponúkne prehľad na niektoré moderné „apokryfy“. Zároveň sa podujme formulovať hypotézu pôvodu daného fenoménu a ponúkne rozlišovanie pri posudzovaní. Naznačí sa tiež riešenie z pohľadu pastoračného.

prof. ThDr. Marián Šuráb, PhD. (RKCMBF UK Bratislava)

Homília a harmónia liturgie

Liturgia je vyvážený obrad. Jej jednotlivé časti tvoria liturgickú harmóniu. Homília je súčasťou prvej časti liturgie. Zároveň vovádza do druhej časti. Na rozdiel od presne určených textov v bohoslužbe slova a v bohoslužbe obety, homília je úzko spätá s osobnosťou kazateľa, ktorá má zase vplyv na prezentovanú materiu. Homília má podporovať celkovú liturgickú harmóniu. Ak z nej vybočuje, môže pôsobiť rušivo. Patrí medzi dôležité kazateľské kompetencie, aby si kazateľ zachoval svoju originalitu, ale aby zároveň nestratil cit pre celú liturgickú udalosť. Dokáže to vtedy, keď bude homíliu vnímať ako časť liturgie a nie jej najhlavnejší prvok. Práca chce prezentovať vlastnosti homílie, ktoré pomáhajú harmónii liturgie, ale aj také prvky, ktoré jej škodia.

prof. ThDr. Vojtech Boháč, PhD. (GKF PU Prešov)

Flexibilita v byzantskom liturgickom slávení

Všeobecný poznatok o byzantských liturgických sláveniach je, že sú dlhé. Štúdiá na niekoľkých oficiálnych sláveniach v rámci zachovania liturgických predpisov, predstaví ich flexibilitu a ich praktický dopad na účastníkov slávenia.

ICDr. Jurij Popovič, PhD (GKF PU Prešov)

Vysluhovanie sviatosti pokánia a eucharistie rozvedeným a znovu zosobášeným: kánonický alebo pastoračný problém

Problematika vysluhovania sviatosti Pokánia a Eucharistie rozvedeným a znovu zosobášeným v Cirkvi nie je vôbec žiadne novum. Tento problém Cirkev neustále riešila s plnou vážnosťou a samozrejme, že ide o to ako pomôcť veriacim katolíkom ktorí sa ocitli v takejto zložitej situácii. Tieto situácie prežívajú aj veriaci katolíci na Slovensku. Aj oni si kladú otázky, či nemôže dnes Cirkev byť k nim milosrdná, a či nemôže za určitých podmienok povoliť rozvedeným a znovu zosobášeným veriacim katolíkom pristupovať k sviatostiam Pokánia a Eucharistie? V čom je problém a či vôbec Cirkev nájde niekedy nejaké riešenie tejto zložitej situácie? Je to problém kánonického práva, alebo je to pastoračný problém. V tomto článku sa aj my pokúsime hľadať odpovede na zložité a ťažké otázky, ktoré kladie život.

prof. ThDr. Marek Petro, PhD. (GKF PU Prešov)

Sňatie cenzúry z deliktu potratu v medziobradovom prostredí na Slovensku

Pápež František v apoštolskom liste *Misericordia et misera* (20.11. 2016) v čl. 12, udelil kňazom fakultu odpustiť tým, čo spáchali hriech potratu. V súvislosti s tým nie je jasné, do akej miery to mení situáciu vzhľadom na rešpektovanie CCEO a CIC v tejto predmetnej záležitosti. Je však potrebné podotknúť, že aj napriek tejto fakulte pápeža Františka zostáva v platnosti kán. 1398 CIC (teda, rímskokatolícky penitent pri dokonanom hriechu abortu upadá do exkomunikácie *latae sententiae*). V takomto prípade pre rímskokatolíckeho penitenta zostáva trest, takže pri sviatosti zmierenia a pokánia (vnútorné fórum), je potrebné sňať cenzúru a tak ho rozhrešiť. Nepredpokladám, že by pápež František obchádzal kódexy CIC a CCEO promulgované pápežom sv. Jánom Pavlom II. Aj keď v spomínanom apoštolskom liste dáva fakultu kňazom z moci ich úradu, určite nechce meniť prax oboch kódexov vo výklade o *splnomocnení*. Otázky na riešenie: 1) Na základe akých kompetencií môžu kňazi *Gréckokatolíckej metropolitnej cirkvi sui iuris* na Slovensku sňať rímskokatolíckemu penitentovi cenzúru za delikt priameho dokonaného potratu a udeliť mu rozhrešenie z hriechu priameho dokonaného potratu? 2) Ako je to s gréckokatolíckymi veriacimi *Gréckokatolíckej metropolitnej cirkvi sui iuris* na Slovensku, ktorí sa svedujú v rímskokatolíckej cirkvi, keďže fakultu na rozhrešenie od hriechu abortu potrebuje aj rímskokatolícky svedník od eparchiálneho biskupa, ktorému gréckokatolícky penitent podlieha?

Doc. ThDr. Marcel Mojzeš, PhD. (GTF PU v Prešove)

Vznikajúci Dom liturgie a spirituality v Prešove ako priestor pre liturgicko-spirituálnu formáciu

Liturgická skúsenosť Cirkvi je zároveň permanentnou výzvou na prehĺbovanie jej duchovného rozmeru. Zvlášť v dnešnej dobe je potrebné klásť dôraz na zmysluplné slávenie, zamerané na oslavu Božej prítomnosti a na prvenstvo Božej činnosti, ako učí aj emeritný pápež Benedikt XVI. V prostredí Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku osobitným spôsobom vnímame potrebu liturgickej formácie, k čomu vyzýva aj Svätý Otec František. Na GTF PU sme inšpirovaní aj vyše 10-ročnou skúsenosťou medzinárodných liturgických konferencií *Ad fontes liturgicos*. Vznikajúci Dom liturgie

a spirituality v Prešove sa buduje na troch pilieroch: učenie Cirkvi, otvorenosť voči ľuďom dneška a čerpanie z východných prameňov, západné nevyklučujú. Ježiš Kristus a sláva Najsvätejšej Trojice je pritom alfa a omega celej činnosti DLS.

Mgr. Katarína Russinová, PhD. (PF UK Ružomberok)

Formačný program Diecézna animátorská škola - princípy a aktuálne problémy pastorácie mladých v Spišskej diecéze

Príspevok v úvode ponúka stručnú históriu *Diecéznej animátorskej školy* vo Važci, fungujúcej od roku 2001 a predstavuje metodiku tohto formačného programu pre mladých ľudí vo veku od 17 rokov. Cieľom príspevku je predstaviť niektoré pastoračné princípy Diecéznej animátorskej školy (DAŠ), ktoré sa v praxi realizujú, ako napr. sviatostný život, mariánska úcta, duchovné sprevádzanie, spolupráca s kňazmi, vykazateľnosť, štúdium učenia Cirkvi, budovanie spoločenstva, zapojenie sa do služby vo farnosti, skúsenosť evanjelizácie „v teréne“ a i., z osobného pohľadu lektora DAŠ. Na podklade podnetov z apoštolskej exhortácie *Christus vivit*, chce príspevok ponúknuť reflexiu o aktuálnych problémoch v pastorácii mladých, ako sú: zážitkovosť verzus stálosť/vernosť, „gaučové kresťanstvo“ verzus náročnosť na seba, individualizmus verzus spoluzodpovednosť za Cirkev.

Doktorandi (4)

Mgr. Ivan Ružička (doktorand RKCMBF UK Bratislava)

Človek - obraz Boží

Biblia ako základ a Zjavenie Ježiša Krista ako horizont, sú dva základné rozmery teologického uvažovania predstavené II. Vatikánskym koncilom ako prameň obnovy. Vo svojom príspevku sa preto zameriam na tajomstvo človeka interpretované cez slová a skutky Ježiša Krista ako prameň a vrchol Zjavenia, ktoré konciloví otcovia uvádzajú v línii trojičného kristocentrizmu. Z koncilových dokumentov ponúknem pohľad na teologickú antropológiu, ktorá odkazuje na vnímanie tajomstva človeka v jeho účasti na trojičnom dialógu. Význam *človek stvorený na obraz Boží* rozšírený o intersubjektívny rozmer otvára priestor pre uvažovanie nad výzvou spoločenstva lásky, ako transcendentnou skúsenosťou, v ktorej človek môže zakúsiť Božiu prítomnosť a nájsť seba samého. Dialóg je tak novým menom pre poslanie kresťana.

Mgr. Andrej Filin (doktorand RKCMBF UK)

Ako urobiť mladých protagonistami nádeje v tomto svete?

„Toto je to, čo chceme: aby svetlo nádeje nevyhaslo“ (ChV, 48). Týmito slovami sa pápež František prihovára v posynodálnej exhortácii *Christus vivit* mladým a celému svetu. Predkladaný príspevok chce v prvej časti poukázať na to, ako v dnešnej spoločnosti častokrát hasne toto svetlo nádeje, zvlášť pre mladých a v druhej časti chce načrtnúť možnosti oživovania čnosti nádeje v pastoračnej práci a starostlivosti o mladých, aby „nádeje prekvitali“ (ChV, 199).

Mgr. Ľubomír Švorca (doktorand RKCMBF UK Bratislava)

Náčrt riešenia problematiky uplatnenia cirkevných hudobníkov v kontexte dokumentov Magistéria vo vzťahu k slovenskej pastoračnej realite

Príspevok najprv v teoretickej časti pojedná o poslaní cirkevného hudobníka v kontexte dokumentov Magistéria vo vzťahu k slovenskej pastoračnej realite. Na Slovensku doteraz neexistuje oficiálne pracovno-právne uplatnenie cirkevného hudobníka ako profesionála. Kvalita úrovne liturgickej a v neposlednom rade aj všeobecne duchovnej hudby má priamy vplyv na náboženskú skúsenosť veriacich. Slovom pápeža sv. Jána Pavla II. organová hudba vie jedinečným spôsobom bez slov vykladať liturgické mystériá, tlmočiť ich a podporovať uctievanie v Duchu a pravde (Jn 4,23). Je dôležité, aby sa jej reč, zrozumiteľná ponad hranice všetkých ľudí, stala poslom lásky a mieru. V praktickej časti príspevku autor navrhne konkrétne systémové riešenia.

Mgr. Dott. Peter Juhás (doktorand na Accademia Alfonsiana, Rím)

Úloha diakonie v trinitárnom modeli ekleziológie

Štyri pojmy názvu konferencie (gr. *liturgia, koinonia, diaconia a martyria*) sa spomínajú najčastejšie v súvisi so základnou jednotkou lokálnej Cirkvi, farnosti a zároveň prezentujú štyri piliere aktuálneho života Cirkvi spomínané v dokumentoch Druhého vatikánskeho koncilu. Diskusný príspevok sa bude snažiť zodpovedať tri otázky: aké ďalšie ekleziologické obzory otvára Druhý vatikánsky koncil a prečo je dôležité vnímať a skúmať teologické modely cez prizmu trinitárnej paradigmy a napokon aká bola úloha diakonie v minulosti a súčasnosti. Cirkev totiž nie je statický model, ani nehybná skala, ale živý organizmus aktívnych vertikálnych a horizontálnych vzťahov, v ktorého centre je Pán, Stvoriteľ, Spasiteľ a Oživovateľ.

Zostavil: Jozef Jančovič

Konferenčný výbor a vedeckí garanti konferencie:

prof. ThLic. Miloš Lichner SJ, D.Th., prezident ESCT

ThDr. Ing. Jozef Jančovič, SSLic. PhD., predseda SSKT

prof. ThDr. RNDr. Jana Móricaová, PhD., podpredsedkyňa SSKT

prof. ThDr. Marek Petro, PhD., kontrolór SSKT

ThDr. Ing. Vladimír Thurzo, PhD., sekretár SSKT